

Nr 236.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av förslag till visst avtal mellan kronan och Sala stad; given Stockholms slott den 20 mars 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande t. f. departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Carl Ekman.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars 1928.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, GÄRDE, PETTERSSON, HAMRIN, ALMEVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för socialdepartementet anför t. f. chefen för försvarsdepartementet, statsministern Ekman följande.

Sedan beslut fattats, att Västmanlands trängkår skulle förläggas till Sala, bemyndigade Kungl. Maj:t genom brev den 4 oktober 1901 arméförvaltningens fortifikationsdepartement att med Sala stad avsluta kontrakt om upplåtelse

till Kungl. Maj:t och kronan av äganderätten till vissa invid staden belägna jordlotter med tillhörande vattenområden i enlighet med utav stadsfullmäktige därstädes erbjudna villkor. Mellan fortifikationsdepartementet och staden slöts i anledning härav ett den 5 mars 1902 dagtecknat kontrakt i ämnet, vilket torde få fogas såsom bilaga (Bil. C) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Vidare har mellan fortifikationsdepartementet och Sala stad ingåtts ett den 6 och den 14 juni 1905 dagtecknat kontrakt, varigenom staden till kronan för en tid av 50 år mot en årlig arrendeavgift av 100 kronor upplåtit ett område, i areal innehållande omkring 6.4 hektar, för att av trängkåren användas till skjutbana. I kontraktet har stadgats, bland annat, att, därest området i fråga före utgången av nämnda tidrymd bleve obehövt för det avsedda ändamålet, området skulle i befintligt skick återställas till staden.

År 1906 blev det för trängkåren avsedda etablissemanget i Sala färdigställt och taget i bruk.

Sedan i samband med försvarsväsendets omorganisation beslut fattats om att militärförläggningen till Sala skulle upphöra, har kasernkommittén i skrivelse den 9 juli 1927 framlagt förslag angående omändring av kasernetablissemanget i Sala till en anstalt för vård av sinnesslöa. Beträffande den närmare innebörden av detta förslag hänvisar jag till vad chefen för socialdepartementet förut denna dag därutinnan till statsrådsprotokollet anfört vid anmälan av frågan om avlåtande till riksdagen av proposition (nr 165) i ämnet. Planen på en dylik ändrad disposition av nämnda etablissemang sammanhänger med frågan om åvägbringande av en uppgörelse med Sala stad i anledning av militärförläggningens upphörande. I nyssberörda skrivelse den 9 juli 1927 har kasernkommittén framlagt resultatet av de förhandlingar, som i sådant hänseende förts mellan kommittén och Sala stad. Dessa förhandlingar hava lett till avslutandet av ett den 2 och den 14 augusti 1926 dagtecknat preliminärt avtal, vilket torde få såsom bilaga (Bil. B) fogas vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende. Kommittén har hemställt, att därest kasernetablissemangets utnyttjande för det föreslagna nya ändamålet vunne godkännande, ifrågavarande avtal måtte bliva föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Kasern-
kommitténs
skrivelse
den 9 juli
1927.

I nyssnämnda skrivelse den 9 juli 1927 har kasernkommittén till en början yttrat sig angående betydelsen för Sala stad av 1925 års beslut i försvarsfrågan samt rörande stadens uppoffringar i anledning av trängkårens ditförläggning. Härutinnan anför kommittén:

Den fast anställda personalen vid trängkåren med tjänstgöringsskyldighet i Sala hade under år 1925 uppgått till omkring 100 man. Av dessa hade 11 befunnit sig i officersgraden (1 överstelöjtnant, 4 kaptener, 4 löjtnanter, 1 underlöjtnant och 1 fänrik), 16 i underofficersgraden (5 fanjunkare och 11 sergeanter) samt 62 i manskapsgraden (12 furirer, 14 korporaler, 13 vice-korporaler, 21 volontärer samt 2 hovslagare). Därjämte hade i den för kåren gällande staten funnits upptagna 7 man tillhörande musikpersonalen, 1 bataljonsläkare, 1 förrådsvaktmästare och 3 hantverkare. Det belopp, som under

år 1925 utgått till kårens personal i avlöning och såsom arvode, kunde i runt tal, inklusive dyrtidstillägg, beräknas till 250,000 kronor.

Till ytterligare belysning av kårens personalstyrka enligt 1901 och 1914 års härordningar samt avlöningsförmåner m. m. finge kommittén åberopa nedanstående tablå.

Härordning av år	A n t a l						Summa beräknade avlönings- förmåner	Årskon- tingent värn- pliktiga	Uthild- ningstid för värn- pliktiga
	Officerare	Under- officerare	Manskap	Musik- personal	Civil- militär personal	Summa			
1901	15	18	73	8	8	122	223,000	240	240
1914	12	14	62	7	5	100	250,000	240	240 (165 ¹)

Att märka vore, att avlöningsförmånerna till kårens fast anställda personal enligt 1901 års härordning — utan det tillägg av 75 procent, varmed jämlikt de av kommittén tillämpade grunder höjning skett i tablån — kunde beräknas hava uppgått till i runt tal 127,500 kronor.

Vad anginge Sala stads uppoffringar för Västmanlands trängkår, hade staden i ett till Svenska stadsförbundet lämnat meddelande uppskattat sina prestationer på grund av kontraktet den 5 mars 1902 (se Bil. C) på följande sätt:

Värdet av mark, som staden dels inköpt av enskilda personer, dels ock exproprierat för att överlämnas till kronan för trängkårens räkning, i areal innehållande cirka 17 hektar	kronor 53,755: 94
Framdragande till kasernområdet av vatten- och avloppsledningar	» 9,323: 32
	<hr/> Summa kronor 63,079: 26

Enligt lämnad uppgift hade vidare aktiebolaget Sala elektricitetsverk, i vilket bolag staden ägde så gott som samtliga aktier, låtit utdraga ledning för leverans av elektrisk ström till kasernområdet för en på trängkåren belöpande kostnad av omkring 4,000 kronor.

Folkmängden i Sala hade vid slutet av år 1926 utgjort omkring 8,000 personer. Den inkomst, varå utskylder för år 1926 utdebiterats, hade uppgått till 5,278,000 kronor och det samma år utdebiterade beloppet till 358,919 kronor. Kommunalskatten hade de senaste åren (1925 och 1926) varit 6 kronor 80 öre per bevillningskrona.

Beträffande kasernetablissemanget i Sala samt de markområden, som av staden ställts till trängkårens disposition, har kommittén anfört följande.

Hela det av Västmanlands trängkår disponerade markområdet innehöll i areal omkring 28.65 hektar, därav 11.65 hektar utgjordes av en kronoegendom, förra bergshauptmansbostället Väsby.

Genom ett år 1902 upprättat kontrakt hade Sala stad till kronan för anläggande av ett trängförråd och för uppförande av ett trängetablissemang i Sala upplåtit ett markområde om cirka 17 hektar eller i gammalt ytmått 33 tunnland 15.08 kappland jämte tillhörande vattenområde i den s. k. Lillån. Den sålunda upplåtna marken vore belägen å ömse sidor om den

¹⁾ Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

från Sala stad i nordlig riktning ledande allmänna landsvägen (Broddbovägen) på ett avstånd från själva staden av något mer än en kilometer. Å en av distriktslantmätaren F. Torbjörnsson under år 1926 upprättad karta hade närmare utmärkts de jordområden, som för närvarande disponerades av den till Sala förlagda trängkären.

Själva trängkärsetablissemanget, vilket under åren 1904—1905 uppförts å det av staden för ändamålet upplåtna markområdet, beläget väster om Broddbovägen, bestode av ett flertal byggnader. Trängkärens kanslibyggnad (å kartan betecknad med 1) och kasernbyggnad (betecknad med 2) vore uppförda å ägolotten nr 285. Det egentliga kasernområdet omfattade förutom nämnda ägolott jämväl ägolotterna nr 255 och 286. För karens räkning funnes å området uppförda exercishus, stall, ridhus, sjukstall, vagnbod, skosmedja, matinrättningsbyggnad, varmbadhus, marketenteri samt en del andra smärre byggnader. Härtill komme en särskild sjukhusbyggnad, vilken färdigställdes och tagits i bruk under år 1912.

Till det nordost om allmänna landsvägen (Broddbovägen) liggande markområdet, vilket Sala stad jämväl upplåtit till kronan enligt 1902 års kontrakt, hade förlagts det för trängkären avsedda trängförrådet. Denna mark, i areal innehållande omkring 6 hektar 40 ar, gränsade i öster till statens järnvägars område och till Lillån samt utgjorde andel av ägolotterna nr 253 och 258. Å ägolotten nr 253 funnes uppförda tre större förrådsbyggnader av plåt (intendenturförråd, sjukvårdsförråd och vinterfordonsförråd). Å nordöstra delen av ägolotten nr 258 vore belägna ett förplågningsmagasin, en materialbod och en förvaltarebostad. Därjämte funnes å sistnämnda ägolott anordnat ett reningsverk med septic-tank, till vilken anläggning det från kasernetablissemanget kommande spillvattnet avleddes för att renas, innan detsamma utsläpptes i Lillån.

Kronan hade erhållit lagfart å ägolotterna nr 285 och 286 den 13 maj 1913 samt å ägolotten nr 255 och de för trängförrådet avsedda andelarna av ägolotterna nr 253 och 258 den 20 april 1903.

Trängkärens övningsfält utgjordes dels av ägolotten nr 284, vilken staden enligt 1902 års kontrakt ställt till kronans disposition och som lagfarits för kronan den 13 maj 1913, dels ock av östra delen av kronoegendomen förra bergshauptmansbostället Väsby, vanligen benämnd Väsby kungsgård. I samband med trängkärens förläggning till Sala hade denna fastighet, som gränsade omedelbart intill den av staden upplåtna ägolotten nr 284, upplåtits till trängkären (jfr prop. nr 28 till 1903 års riksdag). I areal innehölle denna del av bostället 6.97 hektar. En äldre mangårdsbyggnad, vilken inretts till bostäder för trängkärens underofficerare, samt vissa ekonomibyggnader vore belägna å östra delen av fastigheten. En till bostad för kårchefen avsedd villabyggnad hade därjämte förlagts till detta område.

Förra bergshauptmansbostället Väsby:s västra del, i areal innehållande 4.681 hektar, vore belägen helt skild från boställets östra del. Jämväl den västra delen av bostället, vilken vanligen benämndes Måns Olsängen och vore obebyggd, hade emellertid överlämnats till trängkärens disposition (jfr prop. nr 59 till 1907 års riksdag). Räknat efter befintlig körväg låge detta område 900 meter och i rät linje omkring 400 meter från trängetablissemangets västra gräns. Måns Olsängen, som vissa tider använts såsom betesmark för kärens remonter, men under senare år varit utarrenderad, torde icke omedelbart hava varit nödvändig för kärens räkning. Fastigheten hade dock reserverats för att vara tillgänglig vid eventuellt markbyte, i händelse det i en framtid skulle visat sig vara nödvändigt verkställa en utvidgning av trängetablissemangets område. På grund av sitt avskilda läge hade

denna del av bostället varit utan större betydelse för trängkåren ur övnings-synpunkt.

För att användas såsom skjutbana hade Sala stad jämlikt 1905 års kontrakt till kronan för trängkårens räkning med nyttjanderätt upplåtit ett omkring tre kilometer norr om staden beläget markområde, i areal innehållande 6.4 hektar.

Beträffande slutligen det uppgjorda förslaget till avtal mellan kronan och Sala stad yttrar kommittén:

För att kunna utnyttja kasernetablissemanget i Sala för annat än ursprungligen avsett ändamål hade det varit nödvändigt att härom träffa uppgörelse med Sala stad.

Efter förhandlingar med representanter för staden hade ett skriftligt avtal kommit till stånd rörande det framtida användandet av Salakasernen (se Bil. B).

Huvudförutsättningen för avtalet vore, att kasernetablissemanget i Sala inreddes till en statsanstalt av i det föregående antytt slag samt att detta skedde inom den närmaste tiden.

För staden komme givetvis förläggandet av en statsinstitution till etablissemanget att medföra vissa fördelar. De skatteintäkter, som kunde beräknas inflyta till staden från de vid anstalten anställda befattningshavarna, torde i stort sett komma att motsvara vad den fast anställda personalen vid trängkåren i dylikt hänseende haft att erlagga. Vidare kunde förutsättas, att en dylik sjukvårdsanstalt ur konsumtionssynpunkt komme att tillföra staden betydliga förmåner. Då anstalten skulle inrymma 323 vårdplatser, torde den personal, som bleve nödvändig för vård och tillsyn av patienterna ävensom för anstaltens drift, (läkarpersonal, kontorspersonal, sjukvårdspersonal och ekonomipersonal) komma att uppgå till omkring 100 personer, däri inberäknat extra befattningshavare. Härtill komme jämväl de särskilda befattningshavarnas familjemedlemmar.

Vid de med Sala stad förda förhandlingarna hade från stadens sida gjorts framställning om att en del av den mark, som staden på sin tid överlåtit till kronan för trängkårens räkning, måtte återställas till staden. Staden hade sålunda begärt att återbekomma det nordost om allmänna landsvägen liggande markområdet, utgörande andelar av ägolorterna nr 253 och 258, jämte därå uppförda byggnader. För den ifrågasatta nya anstaltens räkning hade staden förklarat sig villig att alltjämt ställa till kronans förfogande det markområde, som vore beläget väster om den från Sala stad i nordlig riktning ledande allmänna landsvägen, den s. k. Broddbovägen.

Trängkårens kasernetablissemang vore, såsom av det föregående framginge, uppfört å sistomförmälda markområde, varemot trängförrådet vore beläget å de nordost om nämnda landsväg liggande, av staden upplåtna jordområdena.

Staden hade vidare vid förhandlingarna hemställt, att västra delen av bergshauptmansbostället Väsby eller den s. k. Måns Olsängen måtte utan vederlag överlämnas till staden. Till stöd för denna begäran hade staden framhållit, att det redan vid de underhandlingar, som år 1902 förts mellan kronan och staden i samband med trängkårens förläggande till platsen, från stadens sida uppställts såsom villkor för att staden skulle upplåta mark åt trängkåren, att kronan skulle till staden avstå Måns Olsängen. Då kronan emellertid icke kunnat avhända sig denna fastighet utan riksdagens godkännande och tiden icke medgivit, att ärendet förelades riksdagen, hade staden måst avstå från sitt yrkande i denna del. Som ifrågavarande jordområde huvudsakligen utgjordes av betesmark, kunde detsamma, enligt vad

staden framhållit, icke för kronan anses hava något större värde. Med hänsyn till att staden i närheten av området hade ett med lantbruk förenat barnhem och sålunda kunde på bästa möjliga sätt utnyttja detsamma, kunde markområdet anses få ett högre värde, om staden förvärvade detsamma.

Då den nya anstalt, som skulle inredas i kasernetablissemanget i Sala, till huvudsaklig del skulle avses för vård av sådana sinnesslöa, varom avhandlades i § 28 sista stycket i gällande hospitalsstadga, syntes det markområde, som skulle ställas till anstaltens förfogande, kunna begränsas till det väster om Broddbovägen belägna området. En stor del av patienterna vid anstalten måste beredas sysselsättning inomhus. För dylikt ändamål kunde arbetssalar inredas i kasernbyggnadens vindsvåning. Vissa kategorier av de sjuka borde emellertid erhålla möjlighet att sysselsättas med trädgårdsarbete. Anstalten måste i följd härav till sin disposition hava, förutom utrymme för promenadgårdar m. m., erforderligt område för anordnande av trädgårdsanläggningar. Något egentligt jordbruk torde däremot icke kunna ifrågakomma vid anstalten.

Enligt kommitténs mening borde för den nya anstalten tagas i anspråk ägolorterna nr 255, 284, 285 och 286, vilka av staden upplåtits till kronan för trängkårens räkning, samt därjämte östra delen av f. d. bergshauptmansbostället Väsby. Som sistberörda markområde innehölle i areal 6.97 hektar samt nyssnämnda fyra ägolorter tillhopa hade en ytvidd av något mer än 10 hektar, skulle för anstalten kunna reserveras ett jordområde om cirka 17 hektar. Detta måste, med hänsyn till vad ovan anförts, anses vara tillräckligt.

Vid förhandlingarna hade såsom nämnts från stadens sida framställts yrkande om att kronan skulle till staden återställa de nordost om landsvägen belägna jordområdena (delar av ägolorterna nr 253 och 258). Jämväl de hära uppförda, kronan tillhöriga byggnaderna hade staden utan ersättning velat förvärva. För staden måste dessa jordområden äga ett visst värde, när marken i en framtid med fördel torde kunna försälas såsom egnahemstomter.

Som nu ifrågavarande markområden icke med nödvändighet torde vara erforderliga för den tilltänkta anstaltens räkning, hade kommittén ansett sig till huvudsaklig del kunna tillmötesgå stadens begäran om att återbekomma desamma. Det område, varå förvaltarebostaden, förplägnadsmagasinet och materialboden vore belägna, hade emellertid undantagits. Dessa byggnader torde kunna komma till användning för den nya anstalten. Särskilt syntes förvaltarebostaden lämpligen kunna inredas till bostad för ett par befattningshavare vid anstalten. Ett jordområde om cirka 4,600 kvadratmeter, beläget å nordöstra delen av ägolotten nr 258, omedelbart intill statens järnvägars område, skulle sålunda alltjämt bibehållas i kronans ägo. Vidare skulle det å samma ägolott befintliga reningsverket med septic-tank jämte erforderligt tomtområde om cirka 900 kvadratmeter undantagas för kronans räkning. Enligt det med Sala stad träffade avtalet skulle den nordost om landsvägen i övrigt belägna marken, med en areal av omkring 5 hektar 85 ar, av kronan återställas till staden.

Kommittén hade vidare ansett sig böra tillstyrka, att västra delen av bergshauptmansbostället Väsby eller den s. k. Måns Olsängen med äganderätt överlättes till staden. Enligt en år 1905 av förste lantmätaren i Västmanlands län upprättad karta med beskrivning över kronoegendomen $\frac{3}{16}$ mantal Väsby omfattade denna del av egendomen 2.35 hektar åker, 1.193 hektar odlingsmark och 1.138 hektar skogsmark. Vid en under år 1905 i vederbörlig ordning företagen arrende- och saluvärdering å området hade detsamma åsatts ett saluvärde av 2,400 kronor, därav 333 kronor för växande

skog. Under förutsättning att området utarrenderades och arrendetiden bestämdes till fem år, beräknades härvid arrendevärdet för området till 75 kronor.

Givet vore, att denna del av kronoegendomen numera måste anses äga ett något högre värde än vad som uppskattningen år 1905 utvisade. Då självständigt jordbruk icke kunde bedrivas å området och detsamma på grund av sitt avskilda läge icke lämpligen syntes böra tagas i anspråk för den nya anstaltens behov, skulle kronan icke hava annan möjlighet än att alltjämt utarrendera området. Det arrendebelopp, som vid dylik utarrendering skulle kunna erhållas, torde icke uppgå till mer än ett eller annat hundratal kronor. Då Sala stad däremot torde kunna hava användning för området, hade kommittén ansett, att kronan borde ställa sig tillmötesgående mot stadens hemställan att med äganderätt få förvärva detsamma.

Det i Sala befintliga trängförrådet komme med sannolikhet efter Västmanlands trängkärs indragning att förflyttas från platsen. Ett bibehållande av förrådet skulle komma att medföra dryga utgifter för tillsyn och vakt-hållning. I närheten av de nuvarande förrådsbyggnaderna hade under de senaste åren uppförts ett tegelbruk. Visserligen vore detta tegelbruk beläget på östra sidan om järnvägslinjen, men avståndet till trängkärens förrådsbyggnader uppginge icke till mer än bortåt 100 meter. Ur eldfaresynpunkt torde det vara förenat med viss risk för kronan att alltjämt hava ett större trängförråd förlagt till denna plats. Flera skäl talade sålunda för att detta förråd successivt bortflyttades till annan ort.

Enligt det med Sala stad träffade avtalet skulle den mark, varå det egentliga trängförrådets byggnader vore belägna, återställas till staden den 1 juli 1928. Förrådsbyggnaderna, vilka alltjämt med undantag av intendenturförrådet skulle tillhöra kronan, skulle bortföras senast den 1 juli 1930. Under första hälften av sistnämnda år borde alltså trängförrådet i sin helhet förflyttas från Sala, och syntes i samband härmed åtgärder böra vidtagas för förflyttning eller försäljning av de kronan tillhöriga förrådsbyggnaderna, som vore belägna å den mark, staden skulle återbekomma.

Vidkommande den byggnad, som inrymde intendenturförrådet, hade Sala stad slutligen hemställt, att åtminstone denna byggnad måtte med äganderätt tillfalla staden. Byggnaden, som av staden skulle flyttas till annan plats i Sala, skulle enligt stadens uppgift lämpligen kunna användas för förvaring av brandredskap. Då denna byggnad, vilken, å situationsplanen över trängkärens område betecknad med nr XI, uppförts före år 1903, icke torde för kronan äga något större värde, hade kommittén ansett sig kunna framställa förslag om att densamma skulle utan ersättning tillfalla staden.

I avtalets § 1 hade angivits de jordområden, som kronan alltjämt skulle behålla av den mark, staden enligt 1902 års kontrakt upplåtit till kronan för trängkärens räkning. § 2 innehölle föreskrifter om att staden skulle återbekomma de nordost om allmänna landsvägen belägna jordområdena. Härvid hade dock undantag skett för de två områden, varå reningsverket samt förvaltarebostaden, förplågnadsmagasinet och materialboden vore belägna, och hade i § 3 närmare bestämmelser lämnats rörande de sålunda undantagna jordområdenas läge och omfattning. Kronan, som hittills varit berättigad att låta avleda spillvatten från reningsverket till Lillån, hade alltjämt tillförsäkrats denna rätt, i den mån Sala stad ägde förfoga över vattnet i Lillån, men skulle kronan vara skyldig tillse, att sanitära olägenheter icke uppkomme i följd av detta medgivande. Därest vederbörande hälsovårdsmyndighet skulle finna nödvändigt föreskriva särskilda åtgärders vidtagande till förekommande av vådor i sanitärt hänseende, skulle kronan sålunda vara pliktig att på sin bekostnad låta utföra härför erforderliga anordningar.

Såsom förut nämnts, skulle det s. k. intendenturförrådet utan ersättning tillfalla Sala stad. Härom meddelades föreskrifter i avtalets § 4. Vidare stadgades i denna paragraf, att övriga byggnader, belägna å mark, som skulle till staden återställas, skulle bortföras från platsen före den 1 juli 1930.

I § 5 hade intagits bestämmelser om överlåtelse till staden av den s. k. Måns Olsängen.

§ 6 lämnade föreskrifter om tiden för tillträdet av den till staden överlättna marken ävensom av intendenturförrådet. Särskild avhandling skulle upprättas mellan kronan och staden angående överlåtande till staden av förut angivna fastigheter, men skulle dessförinnan avstyckning verkställas av de markområden, som kronan skulle behålla öster om allmänna landsvägen, d. v. s. de båda jordområden, varå reningsverket samt förvaltarebostaden och närliggande byggnader vore belägna. Samtliga kostnader för avstyckning och lagfart hade staden åtagit sig bestrida.

Å de jordområden, som staden skulle återbekomma av kronan nordost om allmänna landsvägen, torde i en framtid komma att uppföras bostäder. För att hindra, att byggnader förlades omedelbart intill landsvägen och sålunda med insyn över den tilltänkta anstaltens område, hade överenskommeelse träffats därom, att på en i avtalets § 7 närmare angiven sträcka av omkring 300 meter icke skulle få uppföras byggnader närmare landsvägen än 30 meter. Å kartan hade närmare utmärkts det område, som sålunda skulle vara fritt från bebyggelse. Staden hade medgivit, att servitutsin-teckning till säkerhet härför finge meddelas i de till staden överlättna andelarna av ägilotterna nr 253 och 258.

Den från Sala stad till trängkärens kasernetablissemang i nordlig riktning gaende allmänna landsvägen (Broddbovägen) gjorde vid Väsby kungsgård en tvär krök. Från stadens sida hade framhållits, att det ur allmän synpunkt vore ett önskemål, att en uträtning av denna väg kunde komma till stånd och att den ur trafiksynpunkt farliga vägkröken vid kungsgården kunde försvinna. Med anledning härav hade staden hemställt, att kronan måtte medgiva staden rätt att utan ersättning få framdraga allmän väg över ägorna till östra delen av förra bergshauptmansbostället Väsby från nuvarande vägkröken söder om chefsbostället över än fram till den nuvarande vägen omkring 200 meter söder om kasernetablissemanget. Å kartan hade närmare utmärkts vägens ungefärliga sträckning enligt det av staden framlagda förslaget.

Framdragandet av den sålunda ifrågasatta vägen borde kronan enligt kommitténs mening icke motsätta sig. Visserligen komme det för anstaltens räkning avsedda markområdet att genomskäras av den nya vägen, men de härmed förbundna olägenheterna torde icke bliva av större betydelse. Kommittén hade därför ansett sig böra tillstyrka, att vägen måtte få uträtas på sätt staden föreslagit. Bestämmelser härom hade intagits i avtalets § 8.

Vid tiden för upprättandet av det med Sala stad träffade avtalet hade närmare undersökningar icke hunnit verkställas för att utröna, vilken omfattning en till det nuvarande kasernetablissemanget förlagd sjukvårdsanstalt skulle kunna erhålla. Enligt preliminära beräkningar borde dock bortåt 200 patienter kunna beredas vård inom den förefintliga kasernbyggnaden. Med anledning härav hade i avtalets § 9 intagits föreskrifter om att i etablissemanget skulle inredas en anstalt för vård av minst 180 patienter. Sedan fullständiga ritningar till omändring av kasernetablissemanget för det nya ändamålet blivit uppgjorda, hade det visat sig att, därest vissa tillbyggnader verkställdes, plats torde kunna beredas för 300 patienter. För den händelse den nuvarande sjukhusbyggnaden vid trängkären jämväl inreddes såsom en

särskild vårdavdelning i stället för att omändras till personalbostäder, som kommittén till en början ifrågasatt, kunde antalet vårdplatser ökas till 323. Patientantalet vid den nya anstalten komme sålunda att bli betydligt större än vad i avtalet med Sala stad angivits.

I § 10 av avtalet meddelades bestämmelser om att staden alltjämt skulle underhålla den till kasernetablissemangets gräns framdragna vattenledningen samt efter mätare lämna den institution, som komme att inrymmas i etablissemanget, behöfligt vatten från stadens ledning till samma partipris, som gällde eller framdeles kunde bli gällande för andra avnämare av lika stor vattenmängd. Den till förvaltarebostaden framdragna vattenledningen skulle kronan fortfarande äga disponera. Staden hade tillerkänts rätt att tillkoppla avgreningsledning till den till kasernområdet utdragna huvudvattenledningen samt framdraga avgreningsledning över kronans mark.

Enligt det mellan kronan och staden den 6 14 juni 1905 upprättade kontraktet hade staden till kronan upplåtit ett markområde, beläget ungefär tre kilometer norr om staden och innehållande i areal omkring 6.4 hektar, för att av Västmanlands trängkår användas till skjutbana. Detta markområde, som upplåtits för en tid av 50 år och mot en årlig arrendeavgift av 100 kronor, skulle emellertid enligt bestämmelse i kontraktet, därest området redan före utgången av nämnda tid bleve obehöfligt för det avsedda ändamålet, återställas till staden i det skick, det då befunnas, och skulle i samband härmed 1905 års kontrakt upphöra att gälla. Då Västmanlands trängkår skulle indragas från den 1 januari 1928 samt skjutbanan icke torde vara behöflig för kårens räkning efter den 1 juli sistnämnda år, hade i det nu med staden träffade avtalet intagits föreskrifter om, att skjutbaneområdet sistberörda dag skulle i då befintligt skick återställas till staden. 1905 års kontrakt skulle samtidigt upphöra att vara gällande. I § 11 återfunnas bestämmelser härom.

Enligt stadgande i § 12 hade staden åtagit sig ansvara för att aktiebolaget Sala elektricitetsverk skulle tillhandahålla den nya institution, som komme att inrymmas i kasernetablissemanget, elektrisk ström jämlikt kontrakt till samma partipris, som gällde eller framdeles kunde bli gällande för andra avnämare av lika stor kvantitet dylik ström. Att staden kunnat åtaga sig en dylik förpliktelse berodde på, att staden ägde så gott som samtliga aktier i nämnda bolag.

De om- och tillbyggnadsarbeten, som maste komma till stånd inom kasernetablissemanget för att inreda detsamma till en sjukvårdsanstalt av det slag, kommittén förutsatt, syntes kunna utföras under en tidrymd av högst två år. Under förutsättning att 1928 års riksdag beviljade medel för omändringsarbetenas verkställande, torde dessa kunna taga sin början under hösten 1928. Under förra hälften av år 1930 borde dessa arbeten hinna bli slutförda.

För den händelse kasernetablissemanget icke före den 1 juli 1930 tagits i bruk för sitt nya ändamål, hade staden hemställt, att viss ersättning måtte för tiden därefter utgå till staden. Då staden under ombyggnadstiden icke kunde påräkna samma inkomster, som tillförts staden från trängkårens befattningshavare i form av skatter m. m., samt staden sålunda hade ett stort intresse av att den nya anstalten snarast kunde träda i verksamhet, hade staden påyrkat att erhålla garanti för att anstalten inom rimlig tid komme till stånd. Kommittén, som i tidigare förekommande fall ansett sig böra tillmötesgå framställningar av nu förevarande art, hade i avtalets § 13 låtit införa en garantibestämmelse av det slag, staden äsyftat. Värdet av den mark, som staden kostnadsfritt ställt till kronans förfogande för den nya anstaltens räkning, kunde i runt tal uppskattas till 35,000 kronor. Som

stadens utgifter för framdragande av vatten- och avloppsledningar uppgått till 9,323 kronor 32 öre samt kostnaden för anläggande av elektriska ledningar till kasernområdet beräknats till cirka 4,000 kronor, skulle stadens uppoffringar sammanlagt belöpa sig till en summa av något mer än 48,000 kronor.

Som staden skäligen borde åtnjuta ränta å det sålunda utlagda kapitalet efter fem procent, skulle den ersättning kronan borde utgiva till staden uppgå till 2,400 kronor för varje år. Det ersättningsbelopp, som staden skulle äga uppbära av kronan, för den händelse anstalten icke trädde i verksamhet före den 1 juli 1930, hade emellertid av kommittén avrundats uppåt till 2,500 kronor per år. Om anstalten icke komme att börja sin verksamhet förrän den 1 april 1932, skulle staden efter nu angivna beräkningsgrund bliva berättigad uppbära en gottgörelse av 4,375 kronor. Härvid vore dock att beakta, att ersättningen på grund av bestämmelsen i avtalets § 14 kunde bliva i någon mån reducerad. För varje kalenderår efter den 1 juli 1933 skulle ersättningen under enahanda förutsättning utgå till staden med ett dubbelt så högt belopp för år räknat eller sålunda med 5,000 kronor per kalenderår.

Vid tiden för upprättandet av det med Sala stad träffade avtalet hade definitivt beslut icke fattats om, när 1925 års försvarsorganisation skulle vara helt genomförd. Den beslutade indragningen av vissa truppförband skulle äga rum vid av Kungl. Maj:t bestämd tidpunkt under budgetåret 1927—1928, dock icke före avslutandet av 1927 års repetitionsövningar. Med anledning härav hade i avtalets § 14 införts en föreskrift om att, därest beslut komme att bliva fattat därom, att indragningen av Västmanlands trängkår skulle äga rum å senare tidpunkt än efter repetitionsövningarna 1927, skulle samtliga de i avtalet intagna tidsbestämmelserna framflyttas med samma tidsperioder, som kunde bliva fastställda för trängkårens fortfarande bestånd.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har, efter vederbörande militärmyndigheters hörande, i utlåtande den 6 augusti 1927 förklarar sig icke hava något att erinra mot det föreslagna avtalet med Sala stad.

Genomförandet av 1925 års härordningsbeslut har, såsom av det anförda framgår, för Sala stads vidkommande haft till följd, att Västmanlands trängkårs förläggning till staden upphört. Det av kasernkommittén i anledning härav uppgjorda förslaget till avtal (se Bil. B) mellan kronan och staden — vilket förslagsavtal grundats på den förutsättningen, att det ledigblivna trängkårsetablissemanget skall omändras till en sinnessjukanstalt med viss beläggningsmöjlighet — har av mig underkastats granskning i samråd med chefen för socialdepartementet.

Såsom nämnde departementschef tidigare i dag i samband med behandling av frågan om kasernetablissemangets framtida användning anförde, har det med hänsyn till den avsevärda ökning av platsantalet i nyssnämnda anstalt, som vid bifall till departementschefens förslag skulle vinnas i förhållande till vad kasernkommittén beräknat, ansetts angeläget, att anstalten till sitt förfogande erhåller större jordområde än som enligt kasernkommitténs förslagsavtal skulle bliva fallet. För detta ändamål hava, såsom departementschefen i nyssnämnda sammanhang jämväl omförmält, förnyade under-

Yttrande av
arméförvalt-
ningens
fortifikations-
departement.

Departements-
chefen.

handlingar upptagits med representanter för Sala stad. Härvid har staden förklarat sig beredd att avstå från den mark — med undantag av den s. k. Måns Olsängen — som enligt kommitténs avtal skulle tillfalla staden. Hela det markområde med en areal av omkring 24 hektar, som Västmanlands trängkår tidigare haft till sitt förfogande såsom kasernområde, trängförråd och övningsfält, skulle sålunda avses för anstaltens behov.

Vissa jämkningar i det av kasernkommittén framlagda förslaget till avtal med Sala stad hava blivit påkallade med hänsyn till att kronan skall behålla större markareal än kommittén förutsatt. Fördenskull har, i anslutning till de senast med staden förda underhandlingarna, upprättats ett nytt avtalsförslag i ämnet. Innehållet i detta nya förslag, vilket — fränsett nyssberörda ändringar beträffande jordområdena — i huvudsak ansluter sig till kasernkommitténs förslag, framgår av den bilaga (Bil. A.), som torde få fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende.

Under hänvisning till vad av kasernkommittén anförts såsom motivering till de i kommitténs förslag upptagna särskilda bestämmelserna torde jag kunna inskränka mig till att i korthet redogöra för de skiljaktigheter, som förefinnas mellan kommitténs förslag och det nu föreliggande nya förslaget.

Som kronan skall behålla äganderätten till de i § 2 av kommitténs förslag omförmälda jordområden, har denna paragraf kunnat sammanföras med § 1.

Vad angår § 3 i kommitténs förslag hava allenast bestämmelserna om rätt för kronan att låta avleda spillvatten i Lillån behövt bibehållas. Enligt den av kommittén ifrågasatta lydelsen skulle kronan vara skyldig tillse, att sanitära olägenheter icke uppkomme i följd av dylik avledning. På begäran av staden har det synts mig kunna uttryckligen stadgas, att kronan, i händelse dylika olägenheter det oaktat skulle uppkomma, skall vara pliktig vidtaga de åtgärder, som för deras avhjälpande skäligen kunna påkallas.

§§ 3 och 4 i det nya avtalsförslaget överensstämma med vissa smärre jämkningar med §§ 4, 5 och 6 i kommitténs förslag.

Med hänsyn till att kronan skall behålla jämväl den nordost om allmänna landsvägen belägna marken, hava bestämmelserna i § 7 av kommitténs förslag blivit överflödiga och kunnat helt utgå.

§ 8 i kommitténs förslag överensstämmer med första stycket av § 5 i det nya förslaget. Till sistnämnda paragraf har fogats ett nytt stycke i syfte att tillförsäkra kronan utfart från östra delen av Väsby kungsgård.

Beträffande platsantalet har i § 6 av det nya avtalsförslaget kunnat bestämmas, att i kasernetablissemangent skall inredas en anstalt avsedd för minst 350 patienter. I fråga om lydelsen av denna paragraf har på skäl, som av chefen för socialdepartementet förut denna dag till statsrådsprotokollet angivits, det i kommitténs förslag förekommande ordet »sinnessjukanstalt» ansetts böra utbytas mot orden »anstalt för sinnessjuka eller sinnesslöa, som äro i behov av vård å slutna anstalt».

§§ 7, 8 och 9 i det nya förslaget överensstämma med §§ 10, 11 och 12 i kommitténs förslag, med undantag av att andra stycket i § 10 kunnat utgå.

I det av kommittén uppgjorda förslaget har under § 13 intagits en bestämmelse, enligt vilken kronan åtagit sig att, därest kasernetablissemanget icke före den 1 juli 1930 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från sistnämnda dag till dess så skett till staden utgiva ersättning, beräknad till ett belopp av 2,500 kronor för helt kalenderår för tiden 1 juli 1930—30 juni 1933 samt därefter till visst högre belopp för kalenderår. I § 14 av kommitténs avtalsförslag finnes vidare ett stadgande av innehåll att, om beslut bleve fattat om indragning av Västmanlands trängkår vid en senare tidpunkt än den ursprungligen avsedda eller efter repetitionsövningarna 1927, samtliga i avtalet intagna tidsbestämmelser — avseende tider för överlämnande till staden av de fastigheter, som skulle överlätas eller återställas till staden, samt för överlämnande av den staden tillerkända förrädsbyggnaden — skulle framflyttas med samma tidsperioder, som kunde bliva fastställda för trängkårens fortfarande bestånd.

Enligt bestämmelser, som utfärdats efter det kasernkommitténs avtal blivit upprättat, har förordnats, att trängkårens förläggning till Sala skulle upphöra med utgången av år 1927. Med anledning härav har i § 10 av det nya avtalsförslaget — vilken paragraf motsvarar § 13 i kommitténs avtal — den tidpunkt, från vilken kronans ersättningsskyldighet börjar löpa, framskjutits till den 1 oktober 1930. Den i § 14 av kommitténs avtal intagna föreskriften om eventuell framflyttning av tidsbestämmelserna har i samband härmed kunnat helt uteslutas.

Det nya avtalsförslaget, vilket upprättats i samråd med chefen för socialdepartementet, synes mig vara av beskaffenhet att för kronans del kunna godtagas.

Beträffande huvudprinciperna i det sålunda förordade avtalet hava dessa godkänts av stadsfullmäktige i Sala. I fråga om några detaljbestämmelser har staden påfordrat vissa jämkningar och tillägg till förslaget.

Sålunda har staden vid de förnyade förhandlingarna anhållit, att i avtalet måtte intagas föreskrift om att staden utan ersättning skulle få till sig upplåten mark av östra delen utav Väsby kungsgård dels för framdragande av en sex meter bred väg från de väster och söder om Ekeby dammar belägna delarna av staden till den i § 5 av det nya avtalet omförmälda vägen, dels ock för framdragande av vissa gator, därest stadsplan i en framtid komme att bliva fastställd för området.

Yrkandet om upplåtande av mark för framdragande av sistberörda gator synes icke under några förhållanden kunna bifallas. Vad angår sex-metersvägen, synes något egentligt behov för staden av en dylik vägförbindelse icke för närvarande föreligga. Ej heller torde det förrän den ifrågasatta anstaltens verksamhet någon tid fortgått och erfarenhet vunnits, i vilken utsträckning anstalten behöver taga i anspråk den för dess verksamhet avsedda marken, kunna bedömas, om tillåtelse till vägens framdragande med hänsyn till anstaltens intressen kan lämnas. Med frågan om anordnande av denna väg torde därför tillsvidare böra få anstå, och lärer det i sinom tid få bero på särskilda underhandlingar, huruvida medgivande till vägförbindelsen må kunna

lämnas. I samband därmed torde även undersökning böra verkställas om den lämpligaste sträckningen av vägen.

Som det av mig förordade avtalsförslaget icke blivit å stadens vägnar i alla enskildheter godkänt, torde detsamma böra av kronan godkännas under förutsättning att avtalet, med de smärre formella jämkningar i lydelsen, som kunna ifrågasättas, jämväl biträdes av staden.

I detta sammanhang vill jag erinra om att, enligt vad chefen för socialdepartementet förut denna dag föreslagit, trängkårsetablissemangent jämte de markområden, som äro avsedda att tagas i anspråk för den nya anstalten, från och med den 1 juli 1928 avses att överflyttas från försvarsväsendet. Vidkommande de till trängförrådet hörande, å området nordost om landsvägen befintliga förrådsbyggnaderna torde, såsom nämnde departementschef anført, dessa icke bliva för anstalten erforderliga. Tillsvidare synas de böra få kvarstå på platsen men fortfarande tillhöra försvarsväsendet samt genom dess försorg underhållas. Detta torde jämväl böra gälla intendenturförrådet, intill dess staden jämlikt avtalets bestämmelser äger rätt att bortföra detsamma. Vad angår de två övriga förrådsbyggnaderna (sjukvårdsförrådet och vinterfordonsförrådet) torde beslut om deras framtida användning böra fattas, sedan de eventuellt upphört att vara erforderliga för försvarets räkning.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna det av mig förordade och såsom bilaga A vid detta protokoll fogade förslag till avtal med staden Sala rörande det framtida disponerandet av Västmanlands trängkårs förutvarande kasernetablissemang m. m., under förutsättning att avtalet, med de smärre formella jämkningar i lydelsen, som kunna ifrågasättas, jämväl biträdes av staden.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Z. Topelius.

Bil. A.

T. f. departementschefens avtalsförslag.

Med anledning av 1925 års riksdags beslut att Västmanlands trängkår skall indragas träffas härmed mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena sidan, samt Sala stad, å andra sidan, följande avtal:

§ 1.

Staden förklarar, att de i Sala stad belägna jordområden, vilka genom ett mellan kronan och staden den 5 mars 1902 upprättat kontrakt av staden utan ersättning upplåtits till kronan, alltjämt skola med full och oinskränkt äganderätt tillhöra kronan, nämligen:

a) ägolotten N:o 284, utgörande $\frac{1}{2}$ Bergsmanstomt N:o 28 i 4:de roten, varå kronan den 13 maj 1913 erhållit lagfart;

b) ägolotten N:o 285, utgörande $\frac{1}{4}$ Bergsmanstomt N:o 52 i 8:de roten, varå kronan nämnda dag erhållit lagfart;

c) ägolotten N:o 286, utgörande $\frac{1}{2}$ Bergsmanstomt N:o 56 i 9:de roten, varå kronan nämnda dag erhållit lagfart;

d) ägolotten N:o 255, utgörande del av $\frac{3}{4}$ tomt N:o 69 i 10:de roten eller $\frac{1}{9}$ tomt N:o 69 i 10:de roten, varå kronan den 20 april 1903 erhållit lagfart;

e) andel av ägolotten N:o 253, utgörande $\frac{1}{6}$ tomt N:o 144 och $\frac{1}{6}$ tomt N:o 148 i 18:de roten, varå kronan sistnämnda dag erhållit lagfart;

f) andel av ägolotten N:o 258, utgörande $\frac{1}{23}$ tomt N:o 31 och $\frac{49}{368}$ tomt N:o 33 i 4:de roten, varå kronan sistnämnda dag erhållit lagfart.

§ 2.

Kronan tillförsäkras rätt, i den mån Sala stad äger förfoga över vattnet i Lillån, att i ån låta avleda spillvatten liksom hittills från det reningsverk med septic-tank, som finnes anlagt å kronans andel av ägolotten N:o 258, eller från annat reningsverk, som må komma att anordnas för den anstalt, varom förmåles i § 6 här nedan, dock med skyldighet för kronan att tillse, att sanitära olägenheter icke må uppkomma i följd av förenämnda medgivande, ävensom att, i händelse dylika olägenheter det oaktat skulle uppkomma, vidtaga de åtgärder, som för deras avhjälpande skäligen kunna påkallas.

§ 3.

Kronan överlåter med äganderätt till Sala stad utan ersättning västra delen, innehållande 4,681 hektar, av förra bergshauptmansbostället Väsby inom Sala stads område, (den s. k. Måns Olsängen).

Av de byggnader, som finnas uppförda å den nordost om landsvägen belägna delen av de i § 1 omförmälda jordområdena, skall det å situationsplanen över trängkårens område med N:o XI betecknade intendenturförrådet utan ersättning tillfalla Sala stad.

§ 4.

Den i § 3 omförmälda fastighet, vilken kronan skall överlåta till Sala stad, skall av staden tillträdas den 1 juli 1928 i då befintligt skick. Särskild avhandling skall upprättas mellan kronan och staden angående fastighetens överlåtande till staden. Samtliga kostnader för erhållande av lagfart å fastigheten bestridas av staden.

Den i § 3 omnämnda förrådsbyggnaden skall till staden överlämnas, så snart densamma icke vidare erfordras för det ändamål, vartill den nu användes, dock senast den 1 oktober 1930. Inom sex månader från den dag, då staden erhåller rätt att övertaga byggnaden, skall densamma genom stadens försorg bortföras från det kronan tillhöriga området.

§ 5.

Kronan medger, att Sala stad utan ersättning må över kronan tillhöriga östra delen av förra bergshauptmansbostället Väsby inom Sala stads område framdraga allmän väg från nuvarande vägkröken söder om trängkärens förra chefsboställe över än fram till nuvarande vägen omkring 200 meter söder om trängkärens kasernetablissemang.

Kronan tillförsäkras rätt att för utfart från det område av östra delen av förra bergshauptmansbostället Väsby, vara åbyggnader äro belägna, fortfarande utan ersättning använda nuvarande allmänna landsvägen samt den nu befintliga bron över ån; skolande emellertid staden, sedan den här ovan omförmälda allmänna vägen blivit färdigbyggd och upplåten för allmän trafik, vara befriad från skyldigheten att underhålla ifrågavarande bro och den del av nuvarande landsvägen, som efter den nya vägens tillkomst upphör att vara allmän väg.

§ 6.

I det etablissemang, som finnes uppfört å de i § 1 omförmälda fastigheter, skall — efter det erforderliga om- och tillbyggnader blivit verkställda — inredas en för minst 350 patienter avsedd anstalt för sinnessjuka eller sinnesslöa, som äro i behov av vård å slutan anstalt.

§ 7.

Sala stad förbinder sig att allttjämt underhålla den till kasernetablissemangets gräns framdragna vattenledningen, ävensom att efter mätare lämna den institution, som kommer att inrymmas i etablissemang, behövtligt vatten från stadens ledning till samma partipris, som gäller eller framdeles kan bli gällande för andra avnämare av lika stor vattenmängd.

Staden tillerkännes rätt att utan särskild ersättning till den till kasernområdet utdragna huvudvattenledningen tillkoppla avgreningsledning ävensom att framföra denna senare ledning över kronan tillhörig mark fram till allmänna landsvägen.

§ 8.

Det jordområde, i areal utgörande omkring 6.4 hektar, som Sala stad enligt ett den 6 och den 14 juni 1905 upprättat kontrakt med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att av Västmanlands trängkår användas till skjutbana, återställes till staden från och med den 1 juli 1928 i det skick, vari området då befinnes. Samtidigt upphör kontraktet av den 6 och den 14 juni 1905 att vidare vara gällande.

§ 9.

Sala stad ansvarar för att Aktiebolaget Sala Elektricitetsverk tillhandahåller den nya institution, som kommer att inrymmas i etablissemang, elektrisk ström jämlikt kontrakt till samma partipris, som gäller eller framdeles kan bli gällande för andra avnämare av lika stor kvantitet dylik ström.

§ 10.

Kronan förbinder sig att, därest ifrågavarande etablissemang icke före den 1 oktober 1930 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från och med sist-

nämnda dag till dess så skett, till staden utgiva ersättning beräknad 2,500 kronor för helt kalenderår under tiden 1 oktober 1930—30 juni samt därefter efter 5,000 kronor för helt kalenderår.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Sala stad det andra exemplaret.
Stockholm den

Å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, enligt Kungl. Maj:ts
bemyndigande:

Sala den

För Sala stad:

Bil. B.

Kasernkommitténs avtalsförslag.

Med anledning av 1925 års riksdags beslut att Västmanlands trängkår skall helt indragas träffas härmed, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, mellan kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Sala stad, å andra sidan, följande avtal:

§ 1.

Staden förklarar, att följande i Sala stad belägna jordområden, vilka genom ett mellan kronan och staden den 5 mars 1902 upprättat kontrakt av staden utan ersättning upplåtits till kronan, alltjämt skola med full och oinskränkt äganderätt tillhöra kronan nämligen:

- a) ägolotten N:o 284, utgörande $\frac{1}{2}$ Bergsmanstomt N:o 28 i 4:e roten, varå kronan den 13 maj 1913 erhållit lagfart;
- b) ägolotten N:o 285, utgörande $\frac{1}{4}$ Bergsmanstomt N:o 52 i 8:de roten, varå kronan nämnda dag erhållit lagfart;
- c) ägolotten N:o 286, utgörande $\frac{1}{2}$ Bergsmanstomt N:o 56 i 9:de roten, varå kronan nämnda dag erhållit lagfart;
- d) ägolotten N:o 255, utgörande del av $\frac{3}{4}$ tomt N:o 69 i 10:de roten eller $\frac{1}{9}$ tomt N:o 69 i 10:de roten, varå kronan den 20 april 1903 erhållit lagfart.

§ 2.

De fastigheter, som staden enligt 1902 års kontrakt ytterligare upplåtit till kronan nämligen:

dels andel av ägolotten N:o 253, utgörande $\frac{1}{6}$ tomt N:o 144 och $\frac{1}{6}$ tomt N:o 148 i 18:de roten, varå kronan den 20 april 1903 erhållit lagfart;

dels ock andel av ägolotten N:o 258, utgörande $\frac{7}{23}$ tomt N:o 31 och $\frac{49}{368}$ tomt N:o 33 i 4:de roten, varå kronan den 20 april 1903 erhållit lagfart;

skall kronan utan ersättning med äganderätt återställa till Sala stad, dock med undantag av de jordområden, varom förmäles i § 3.

§ 3.

Det reningsverk med septic-tank, som finnes anlagt å kronans andel av ägolotten N:o 258, skall jämte erforderligt markområde samt väg till det-samma alltjämt tillhöra kronan. Kronan tillförsäkras rätt, i den mån Sala stad äger förfoga över vattnet i Lillån, att liksom hittills i ån låta avleda spillvatten från reningsverket, dock med skyldighet för kronan att tillse, att sanitära olägenheter icke må uppkomma i följd av förenämnda med-givande.

Vidare skall kronan med full och oinskränkt äganderätt alltjämt behålla ett jordområde om cirka 4,600 kvadratmeter av de i § 2 omnämnda fastigheter. Berörda jordområde skall omfatta den mark, varå förvaltarebostaden, förplågnadsmagasinet och materialboden (å situationsplanen över trängkårens område betecknade med byggnaderna N:ris XII, XXV och XXXI) äro belägna, jämte erforderlig tomtmark, vilken beräknas hava följande sträckning: i norr intill järnvägslinjen, i väster till den väg, som leder ut till allmänna landsvägen, i öster tre meter från materialbodens grundmur och i söder till det här befintliga trädgårdsområdets yttre gräns. Staden tillförsäkras kronan rätt att såsom utfartsväg begagna den till allmänna landsvägen ledande vägen.

§ 4.

Av de byggnader, som finnas uppförda å de i § 2 omnämnda fastigheter, skall det å situationsplanen med N:o XI betecknade intendenturförrådet utan ersättning tillfalla Sala stad.

Beträffande övriga byggnader skola desamma, i den mån de äro belägna å mark, som skall till staden återställas, därifrån bortföras före den 1 juli 1930.

§ 5.

Kronan överlåter med äganderätt till Sala stad utan ersättning västra delen, innehållande 4,681 hektar, av förra bergshauptmansbostället Väsby inom Sala stads område (den s. k. Måns Olsängen).

§ 6.

De i §§ 2 och 5 omnämnda fastigheter, vilka kronan skall överlåta till Sala stad, ävensom det i § 4 angivna intendenturförrådet skola av staden tillträdas den 1 juli 1928 i då befintligt skick. Sedan avstyckning av de markområden, som kronan skall behålla, ägt rum, skall särskild avhandling upprättas mellan kronan och staden angående fastigheternas överlåtande till staden. Kostnaderna för avstyckning och lagfart bestridas av staden.

§ 7.

Sala stad tillförbinder sig och blivande ägare till de fastigheter, som enligt § 2 skola tillfalla staden, att vid dessa tomters bebyggande iakttaga att å de markområden, som äro belägna intill allmänna landsvägen och sträcka sig från en punkt, belägen omkring 32 meter öster om ägolotten N:o 253:s västra gränslinje och fram till den till kasernetablissemmentets kanslibyggnad ledande avvägen (en sträcka av omkring 300 meter), icke må uppföras byggnader närmare landsvägen än 30 meter. Till säkerhet för denna utfästelse medger staden, att inteckning för servitut till förmån för de i § 1 omnämnda fastigheter må beviljas i de till staden överlättna andelarna av ägolotterna N:ris 253 och 258.

§ 8.

Kronan medger, att Sala stad utan ersättning må över kronan tillhöriga östra delen av förra bergshauptmansbostället Väsby inom Sala stads område framdraga allmän väg från nuvarande vägkröken söder om chefsbostället över ån fram till nuvarande vägen omkring 200 meter söder om kasernetablissemmentet.

§ 9.

I det etablissement, som finnes uppfört å de i § 1 omnämnda fastigheter, skall efter det erforderliga ombyggnader blivit verkställda inredas en sinnessjukanstalt med plats för minst 180 patienter.

§ 10.

Sala stad förbinder sig att alltjämt underhålla den till kasernetablissemmentets gräns framdragna vattenledningen, ävensom att efter mätare lämna den institution, som kommer att inrymmas i etablissementet, behöfligt vatten från stadens ledning till samma partipris, som gäller eller framdeles kan bliva gällande för andra avnämare av lika stor vattenmängd.

Kronan berättigas att alltjämt bibehålla den till förvaltarebostaden framdragna vattenledningen.

Staden tillerkännes rätt att utan särskild ersättning till den till kasernområdet utdragna huvudvattenledningen tillkoppla avgreningsledning ävensom att framföra denna senare ledning över kronan tillhörig mark fram till allmänna landsvägen.

§ 11.

Det jordområde, i areal utgörande omkring 6.4 hektar, som Sala stad enligt ett den 6 och den 14 juni 1905 upprättat kontrakt med nyttjanderätt upplåtit till kronan för att av Västmanlands trängkår användas till skjutbana, återställes till staden från och med den 1 juli 1928 i det skick, vari området då befinner. Samtidigt upphör kontraktet av den 6 och den 14 juni 1905 att vidare vara gällande.

§ 12.

Sala stad ansvarar för att Aktiebolaget Sala Elektricitetsverk tillhandahåller den nya institution, som kommer att inrymmas i etablissemnet, elektrisk ström jämlikt kontrakt till samma partipris, som gäller eller framdeles kan bli gällande för andra avnämare av lika stor kvantitet dylik ström.

§ 13.

Kronan förbinder sig att, därest ifrågavarande etablissemnet icke före den 1 juli 1930 tagits i bruk för sitt nya ändamål, från sistnämnda dag till dess så skett, till staden utgiva ersättning beräknad efter 2,500 kronor för helt kalenderår under tiden 1 juli 1930—30 juni 1933 samt därefter efter 5,000 kronor för helt kalenderår.

§ 14.

För den händelse att beslut kommer att bli fattat därom att indragningen av Västmanlands trängkår skall äga rum å senare tidpunkt än efter repetitionsövningarna 1927, skola samtliga de i detta avtal intagna tidsbestämmer framflyttas med samma tidsperioder, som kunna bli fastställda för trängkårens fortfarande bestånd.

Av detta avtal äro två exemplar upprättade, av vilka Kungl. Maj:t och kronan erhållit det ena samt Sala stad det andra exemplaret.

Stockholm den 14 augusti 1926.

För Kasernkommittén:

JOHAN JÖNSSON.

/Nils Berlin.

Sala den 2 augusti 1926.

För Sala stad:

ANTON WETTERLING.

ALFRED BOLANDER.

IVAR HEDMAN.

Häradshövdingen Anton Wetterlings, landsfiskalen Alfred Bolanders och borgmästaren Ivar Hedmans egenhändiga namnteckningar bevittna:

Alex Östlin.
Sala.

Nils Högendahl.
Sala.

Bil. C.

Kontrakt.

Sedan Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 4 oktober 1901 bemyndigat kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet att för anläggande av ett trängförråd med Sala stad avsluta kontrakt om upplåtelse till Kungl. Maj:t och kronan av äganderätten till vissa invid staden belägna jordlotter med tillhörande vattenområden, i enlighet med de av stadsfullmäktige i Sala enligt beslut den 20 mars och 17 juni nämnda år erbjudna villkor, samt vidare genom nådigt brev den 31 december samma år beslutat om expropriation för kronans räkning av vissa jordområden invid Sala stad, erforderliga för uppförande av trängetablisement och förrådsbyggnader för femte arméfördelningens träng, har mellan kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet, å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, samt Sala stad genom dess fullmäktige träffats följande avtal:

Staden förbinder sig:

att för anläggande av ett trängförråd utan ersättning till Kungl. Maj:t och kronan för evärdelig besittning upplåta de å bifogade situationsplan med gröna linjer utmärkta delarna av jordlotterna nr:is 253 och 258, utgörande sju tunnland 31.08 kappland, jämte tillhörande vattenområde, att jämlikt sistberörda nådiga brev tillträdas den 14 mars 1902;

att för uppförande av ett trängetablisement till Kungl. Maj:t och kronan kostnadsfritt upplåta de å ovannämnda situationsplan med röda linjer omslutna jordlotterna nr:is 255, 284, 285 och 286 samt den återstående emellan bäcken och landsvägen belägna delen av jordlotten nr 258, tillhoppa utgörande omkring tjugufem och ett halvt tunnland, med tillhörande vattenområde, att tillträdas nr:is 255 och 258 den 14 mars 1902 och övriga lotter två månader efter det att beslut om etablisementets uppförande blivit staden meddelat;

att för den händelse dessa områden icke kunna av staden gravationsfritt förvärfvas, till Kungl. Maj:t och kronan erlægga den summa penningar, som för markens exproprierande och expropriationskostnadernas bestridande kan finnas erforderlig, samt

att framdraga och underhålla vattenledning till det blivande etablisementets gräns, där densamma är stadens vattenledningsnät närmast belägen, ävensom att efter mätare lämna etablisementet behöfligt vatten från stadens ledning till samma partipris, som framdeles kan varda bestämt för andra avnämare av lika stor vattenmängd.¹

Sedan ifrågavarande mark kommit i Kungl. Maj:ts och kronans besittning, skall staden vara befriad från alla utskylder och onera för marken.

Av detta kontrakt med tillhörande situationsplan äro två exemplar upprättade och växlade mellan Kungl. arméförvaltningen å fortifikationsdepartementet och Sala stadsfullmäktige.

Stockholm den 5 mars 1902.

H. ELLIOT.

C. SÖDERBAUM.

Axel Göransson.

Godkännes å stadsfullmäktiges i Sala vägnar.

C. J. M. WAHLÉN.

Ordförande.